

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В ПРОСТОРІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

А.О. Застело

Україна, м. Запоріжжя, Класичний приватний університет

Дистанційна освіта сьогодні активно поширюється як специфічна форма інформаційно-освітнього простору.

Інформатизація освітнього простору зумовлює певну адаптацію та включення до нього й нових інформаційних технологій, що вдосконалюють та осучаснюють різні напрями освітньої діяльності. Відтак, освітній простір неможливий без застосування новітніх інформаційних технологій, що, насамперед, ілюструє виникнення та широке впровадження системи дистанційної освіти. Передумовами широкого застосування інформаційних технологій в освітньому процесі є такі:

- якісне оволодіння технікою роботи з комп'ютером усіма суб'єктами процесу;
- зосередження всієї значущої інформації з різних сфер знань у мережі Інтернет й забезпечення її ефективного пошуку;
- опанування основними формами взаємодії через мережу Інтернет;
- розширення розвивальної складової комп'ютерних технологій як основи для впровадження їх в освітній процес.

Очевидно, що інформаційне середовище в освітньому процесі впливає на психологічну складову позиції та змістової спрямованості особистості та певних груп. Це пов'язано з тим, що педагогічна взаємодія у віртуальному просторі має недостатній контроль стосовно інформаційно-психологічної безпеки в межах навчального процесу ВНЗ. Зазначимо, що тут наявний вплив як на окремих студентів під час приватних консультацій щодо вивчення дисциплін, так і на певні групи під час формування цільових настанов з вивчення курсу.

Особливості віртуального інформаційного простору ускладнюють контроль за засобами впливу на індивідуальну та соціальну психіку студентів і груп, а також на індивідуальність студентів. Серед найбільш поширених засобів впливу ми можемо відзначити такі: по-перше, тон інформації, яка передається традиційно у письмовій формі; по-друге, співвідношення позитивної та негативної інформації; по-третє, оцінка ситуації навчання, що формується і сприймається опосередковано; по-четверте,

інтерпретація дій всіх учасників освітнього процесу; по-п'яте, повідомлення про успіхи та невдачі й відстрочення зворотного зв'язку; по-шосте, полярність емоційного супроводу; по-сьоме, вибір контексту повідомлень тощо.

Аналіз різноманітних досліджень і підходів окреслює такі загрози, що порушують інформаційно-психологічну безпеку в процесі освітньої взаємодії:

– неетичне застосування маніпуляції свідомістю, яка може блокувати на несвідомому рівні волю людини та формувати в неї синдром залежності;

– зміна процесів самоідентифікації через порушення трансляції соціальних норм;

– зловживання свободою інформації та використання різних її джерел задля дезорієнтації в інформаційному полі;

– зловживання свободою совісті та світогляду задля насадження деструктивних культурів;

– пропаганда зразків масової культури, що суперечить морально–етичним нормам;

– втручання в духовну й інтелектуальну діяльність людини та порушення норм власності;

– руйнація культурно-просвітницьких систем.

Дослідження специфіки дистанційної освітньої взаємодії дає нам можливість визначити певну низку проблемних зон, що зводять під загрозу інформаційно-психологічну безпеку сторін освітнього процесу:

- надлишок інформації;
- складність або повна неможливість визначення достовірності й актуальності джерел;
- невідповідність інформації освітнім стандартам;
- включення до взаємодії сторонніх людей, що не мають стосунку до освітнього процесу, через форуми й систему особистих повідомлень у просторі дистанційної освіти;
- несформованість етики й норм взаємодії в просторі Інтернету та відсутність знань про ці норми у студентів;
- ставлення до інформаційної взаємодії в мережі як до анонімної й безкарної;
- проблеми самоідентифікації в студентів у віртуальному освітньому

просторі;

- проблеми ідентифікації студентів викладачами;
- низька ефективність взаємодії, що зумовлена недостатньою підготовкою суб'єктів освітнього процесу до використання специфічних технологій дистанційної освіти.

Соціально-психологічна, особистісна, інтелектуальна й інформаційна захищеність забезпечують гармонійність та нормативне функціонування людини в освітньому просторі, а також сприяють нормальному функціонуванню як окремої людини, так і певних людських спільнот. Важливим є врахування того, що індивідуальна та соціальна психіка є найвразливішими об'єктами інформаційно-психологічного впливу, особливо це стосується освіти, яка так чи інакше забезпечує розвиток індивідуальної та соціальної психіки. Дистанційна форма освіти, що застосовує інформаційне середовище Інтернету, має враховувати особливості інформаційно-психологічної безпеки особистості, забезпечувати захист [1].

На сьогодні можна визначити дві найбільші загрози, які може спричинювати інформаційно-психологічний вплив у просторі дистанційної освіти. По-перше, уповільнення розвитку та руйнація цілісності особистості. Об'єктом інформаційно-психологічного впливу є нормальний розвиток та становлення особистості в освітньому процесі, що базуються на досягненні її цілісності.

По-друге, зміна поведінки особистості та особливості засвоєння й реалізації нею соціальних надбань (новоутворень). Соціальна психіка особистості формується в процесі розвитку та входження особистості в соціальні відносини. Належність до певної соціальної спільноти (якщо ми говоримо про дистанційне навчання, то це академічна група) визначає об'єкти впливу, що мають цінність для збереження стану захищеності особистості на соціально-психологічному рівні. Відтак, академічна група дистанційної форми навчання як факт є формальною, проте як спільнота опосередкована і може виключати контакт та взаємодію між її учасниками.

Література:

1. Застело А.О. Інформаційно-психологічна безпека дистанційної освітньої взаємодії / А.О. Застело // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць. – Т. 2. – Вип. 7 – 2011. – С. 143-147.